

Brul. (Nr. 70.) Przedałem wexel i dostałem w zamian pieniądze, straciłem na tym wexlu procent, i poniosłem wydatki za wymienne, a zatem Rachunek *Kassa*, *Zyski i Straty*, *Koszta handlowe* są dłużnikami *R. Wexli do zrealizowania*. Ob. Dz. (Nr. 70).

Brul. (Nr. 71.) Wyplaciłem przed terminem 2 M/Wexle i dałem w gotowiznie po potrąceniu Eskontu 59,568 złp. gr. 12 *Wexle do spłacenia* są dłużnikami Rachunku *Kassa*, *Zysków i Strat*. Ob. Dzień. (71 art.)

Brul. (Nr. 72.) *Franciszek z Lublina* à conto swojego długu, przysłał mi S/W. i gotowiznę. On więc ponieważ daje, a nic dziś nieodbiera jest wierzycielem, a Rachunki *Wexle do zrealizowania* i *Kassa* dłużnikami. Ob. Dzień. (72 art.)

Wszystkie następujące artykuły będąc powtarzaniem wyżej umieszczonych niepotrzebują tłumaczenia, gdyż niewątpię że kto pojął com dotąd powiedział, niezawodnie je rozwiązać potrafi.

O WIELKIĘJ KSIĘDZE.

19. Przekonałem czytelników wyżej, iż kupiec dla tego tylko utrzymuje porządnie książki swoje, aby mógł sobie i komu należy, w każdej chwili zdać sprawę dokładną i jasną ze wszystkich spekulacji i interesów handlowych, słowem poznać stan rzeczywisty wszelkich czynności swoich i przedmiotów jego handlu. Dla dopięcia tego celu, musi używać buhalterji podwójnej, i mieć prócz Bruljonu *Dziennik* którego przeznaczenie jest już nam wiadome; lecz sam *Dziennik* nieodpowiada w zupełności przedsięwzięciu kupca, gdyż na przypadek potrzeby dowiedzenia się, ile zyskał lub stracił np. na towarach, musiałby od

początku do końca, odczytać wszystkie artykuły w Dzienniku, i wybrać z nich te tylko, w których jest mowa o kupionych lub przedanych towarach, toż samo da się powiedzieć o każdym rodzaju przedmiotów handlowych i o korespondentach: praca ta, byłaby mozolna, zawiślana a nawet w wielu razach niepodobna; dla uniknięcia tej nieprzyzwoitości utworzono trzecią księgę, którą nazwali *wielką księgą*. — Jest ona księgą z papieru wielkiego formatu, na każdy pojedynczy Rachunek przeznaczają się dwie strony, jedna obok drugiej, czasem więcej, jeżeli obszerność interesów tego wymaga, od wierzchu zostawia się miejsca pustego na $1\frac{1}{2}$ cala najwięcej i w tej odległości, nakreśla się linja poziomo pospolicie atramentem czerwonym; nad tą linją wypisujemy pośrodku, większemi literami tytuł rachunku np. *Kassa, Kapitał, Ogół towarów, Paweł z Lublina* i t. p. po lewej stronie nad tą linją na samym brzegu pisze się wyraz *Winien* lub *Winne*, a nad tym wyrazem umieszczamy *folio*, czyli numer strony, po prawej zaś, także od końca nad linją wspomnianą piszemy wyraz *Ma* lub *Mają* a nad nim *folio* czyli numer strony który musi być tenże sam co po lewej stronie. Na każdej stronie, prócz tego kreślimy linje pionowe atramentem czerwonym aby uformować 7 kolumn; pierwsza z nich od lewej ręki przeznaczona jest na zapisywanie miesięcy, w których interes się zrobił; druga datę, czyli dzień (miesiąc każdy raz tylko się pisze, a potem pozostawia się ditto ditto) trzecia obejmuje tytuł rachunku, któremu na czele umieszczony jest winien; jeżeli wielu znajduje się wierzycieli naówczas piszemy w tej kolumnie *Różnym* dorozumiewając się Rachunkom. *Czwarta* kolumna zawiera krótki i niezmiernie treściwy opis, w jednym zwykłym wierszu mieszczący się, za co rachunek na czele strony będący, jest dłużnikiem; piąta kolumna

przeznaczona jest na folja Dziennika, na których odpowiadający interes jest zapisany, a obok niéj w szóstéj foljo czyli Nr. stronicy Wielkiéj księgi, na którój to stronicy, Rachunek będący wierzycielem jest umieszczony. (1) W siódméj kolumnie piszą się złote, a w ósméj grosze; aby jednak i pod tym względem zaprowadzić jednostajność i porządek, zwykle w kolumnie złotych prowadzi się do ośmiu linji ołówkiem pionowych, a w kolumnie groszy dwie takichże samych linji, a to dla pisania na nich liczb: co znacznie ułatwia dodawanie w końcu każdego miesiąca.

Objaśnienie przeznaczeń kolumn, na stronicy odpowiadającéj ze strony prawéj, jest toż samo wyjąwszy, że pierwsza stronica obejmuje summy pieniężne, wyobrażające długi Rachunku na czele umieszczonego, wraz z nazwiskami *Wierzycieli*, daty i powodów dla czego, zaś druga strona zawiera summy wyobrażające wierzytelności tegoż samego Rachunku, z nazwiskiem dłużników, dat i powodów; tym tedy sposobem, pojmujemy: że pierwsza i druga kolumna ma toż samo przeznaczenie na prawéj co na lewéj stronicy, 3cia zaś służy do zapisywania dłużników, jakoż mówimy: że Rachunek na czele umieszczony *np. Kassa, ma*, od *Rachunku* który jest jego dłużnikiem pewną summę; używa się zatem przed tytułem *dłużnika* wyrazu *od*, stosując go, do wyrazu *Ma* lub *mają* (dorozumiewając się odebrać), w czwartéj kolumnie, powody dla których Rachunek naczelný jest wierzycielem, lecz te ile możności jak najkróć wyrażać, zwłaszcza: że obszerniejszy opis znajduje się w Dzienniku, dla tego też w wielkich domach handlowych, w téj kolumnie i w jéj odpowiadającéj na lewéj stronie, często prawie nic buhalterowie nie piszą. Piąta

(1) Jeżeli wierzycieli jest kilku wówczas w kolumnie téj pisze się znak (,).

kolumna obejmuje foljo dziennika, na którym interes za ciągniony do Wielkiej księgi znajduje się; Szósta zaś mieści w sobie folja dłużników w Wielkiej księdze zapisanych, jeżeli zaś jest jeden wierzyciel a kilku dłużników i to w jednym artykule, naówczas w kolumnie 6tej pisze się znak taki (,,) 7ma, 8ma przeznaczona jest na złote i grosze. —

Buhalter przy końcu każdego dnia lub w chwili wolnej wśród dnia, po zapisaniu wszystkich interesów odbytych, do Dziennika, w sposób podany wyżej, otwiera na każdy w szczególności przedmiot handlowy, korespondenta i spekulacją, osobny Rachunek w Wielkiej księdze. — Otworzyć Rachunek w Wielkiej księdze, jest napisać tytuł Rachunku, na czele stronic, mającego nam później dać jasne wyobrażenie o stanie interesów dotyczących się tegoż Rachunku, tym tedy sposobem, ile razy przy przenoszeniu Artykułów z Dziennika do Wielkiej księgi, napotkamy w artykule, Rachunek otworzony w Wielkiej księdze zadłużony, tyle razy przeniesiemy go na lewą stronę, tegoż samego Rachunku w Wielkiej księdze wraz z odpowiadającą sumą długu, — również ile razy napotkamy w Dzienniku Rachunek tenże sam zakredytowany, tyle razy przeniesiemy go na stronę prawą, pisząc tak jak to powiedzieliśmy wyżej.

Po odczytaniu tego wszystkiego com dotąd powiedział i po przypatrzeniu się z uwagą naprzód Artykułom w Bruljonie, im odpowiadającym w Dzienniku, a następnie, tymże samym, lecz przeniesionym w Wielkiej księdze, spodziewam się że każdy z czytelników, pojmie ogniwa łączące te wszystkie księgi z sobą, i niedozna trudności w układaniu Artykułów w Dzienniku, z danych interesów i przenoszeniu takowych do Wielkiej księgi. Ob. Wielką księgę (A).